

Prediktori "helikopter roditeljstva" i povezanost s prilagodbom mladih

Bandov, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:339853>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-18**



Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Ivana Bandov

**PREDIKTORI „HELIKOPTER RODITELJSTVA” I
POVEZANOST S PRILAGODBOM MLADIH**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Ivana Bandov

**PREDIKTORI „HELIKOPTER RODITELJSTVA” I
POVEZANOST S PRILAGODBOM MLADIH**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: doc.dr.sc. Ana Tokić Milaković

Zagreb, 2022.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Određenje „helikopter roditeljstva”	2
2.1. <i>Definiranje „helikopter roditeljstva”</i>	2
2.2. <i>Tipologija „helikopter roditelja”</i>	3
2.3. <i>„Helikopter roditeljstvo” u kontekstu postojećih modela roditeljstva</i>	6
3. Prediktori „helikopter roditeljstva”	9
3.1. <i>Karakteristike djeteta</i>	10
3.2. <i>Obilježja roditelja</i>	12
3.3. <i>Obilježja obitelji</i>	16
3.4. <i>Socio-kulturni faktori</i>	17
4. Povezanost „helikopter roditeljstva” s prilagodbom mladih	19
5. Zaključak	22
Literatura	25

Prediktori „helikopter roditeljstva” i povezanost s prilagodbom mladih

Sažetak:

„Helikopter roditeljstvo” relativno je nov termin koji označava primjenu razvojno neprikladnih roditeljskih ponašanja koja daleko nadilaze stvarne potrebe adolescenata i mladih odraslih osoba (Segrin i sur., 2013.). S obzirom da se postojeća literatura na ovu temu uglavnom bavi štetnim posljedicama ovakvog odgojnog stila na mlade osobe, potrebno je proširiti istu prikazivanjem okolnosti koje doprinose roditeljskoj primjeni ovakvog odgojnog stila. Cilj ovog rada je, na temelju postojeće literature, prikazati različite čimbenike koji doprinose primjeni „helikopter roditeljstva” u odgoju mladih osoba te utvrditi povezanost „helikopter roditeljstva” s prilagodbom mladih osoba. Pregled recentne literature ukazuje na prisutnost brojnih čimbenika, kako na strani djeteta tako i na strani obitelji i roditelja, koji su povezani s primjenom prezaštitničkog roditeljskog stila. Osim o samim roditeljima i djeci, primjena ovog roditeljskog stila ovisi i o napretku tehnologije, ekonomskoj neizvjesnosti društva te promjenama u stilu života. Što se tiče povezanosti „helikopter roditeljstva” s prilagodbom mladih, rezultati nisu sasvim konzistentni. Neki autori ukazuju na određene prednosti ovakvog odgojnog stila, dok ga drugi asociraju isključivo s negativnim ishodom za mlade osobe. Međutim, iako je ponekad povezano s pozitivnim ishodom u razvoju mladih osoba, „helikopter roditeljstvo” ne bi se klasificiralo kao poželjno jer negativni ishodi ipak nadvladavaju pozitivne (LeMoyne i Buchanan, 2011.; Segrin i sur., 2013.).

Ključne riječi: helikopter roditeljstvo, prezaštitničko roditeljstvo, prediktori helikopter roditeljstva, prilagodba mladih

Predictors of "helicopter parenting" and its correlation with youth adjustment

Abstract:

"Helicopter parenting" is a relatively new term that denotes the application of developmentally inappropriate parenting practices that far exceed the real needs of adolescents and young adults (Segrin et al., 2013). Given that the existing literature on this topic mainly deals with the harmful consequences of this kind of upbringing style on young people, it is necessary to expand it by showing the circumstances that contribute to the parental application of this kind of upbringing style. The aim of this undergraduate thesis is, based on the existing literature, to present various factors that contribute to the application of "helicopter parenting" in the upbringing of young people and to determine the correlation between "helicopter parenting" and youth adjustment. A review of recent literature indicates the presence of numerous factors, both on the part of the child and on the part of the family and parents, which correlate with the application of an overprotective parenting style. In addition to the parents and children themselves, the

usage of overprotective parenting style also depends on the progress of technology, the economic uncertainty of society and changes in lifestyle. As for the correlation between "helicopter parenting" and youth adjustment, the results are inconsistent. Some authors point to certain advantages of this parenting style, while others associate it with negative outcomes for young people. However, although this parenting style is sometimes associated with positive outcomes in the development of young people, "helicopter parenting" would not be classified as desirable because the negative outcomes outweigh the positive ones (LeMoyne & Buchanan, 2011.; Segrin et al., 2013.).

Key words: helicopter parenting, over-parenting, overprotective parenting, predictors of helicopter parenting, youth adjustment

Izjava o izvornosti

Ja, Ivana Bandov pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljen način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade nisam koristila drugim izvorima osim onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Ivana Bandov

Datum: 19.09.2022.

1. Uvod

„Helikopter roditeljstvo” naziv je za oblik roditeljstva u kojem roditelji za djecu obavljaju ono što bi djeca razvojno trebala biti u mogućnosti obavljati samostalno (Nelson i sur., 2020.). Ovaj termin sve je učestaliji u svijetu, međutim nije toliko zastupljen u Hrvatskoj, što potvrđuje i istraživanje autorica Marinić i Pavičić-Takač (2017.) koje su dobile podatak da čak 59,3% hrvatskih ispitanika nije znalo točno definirati termin „helikopter roditelj” (eng. *helicopter parent*), unatoč činjenici da je njih čak 74,5% procijenilo svoje poznavanje engleskog jezika na B2, C1 ili C2 razini. Padilla-Walker i Nelson (2012.) smatraju da „helikopter roditeljstvo” nije nova dimenzija roditeljstva, već poseban obrazac poznatih roditeljskih ponašanja koje karakterizira roditeljska toplina i kontrola te niska potpora autonomiji koja se isprepliće u višestrukim kontekstima (prema Luebbe i sur., 2018.).

Mediji često „helikopter roditeljstvo” povezuju s negativnim ishodima kod djece, međutim slika nije uvijek crna ili bijela. Tako istraživanja pokazuju da se „helikopter roditeljstvo” visoko na dimenziji kontrole često povezuje s negativnim ishodima (LeMoyne i Buchanan, 2011.; Segrin i sur., 2013.; Darlow i sur., 2017.), dok se „helikopter roditeljstvo” visoko na dimenziji topline više veže uz pozitivne ishode, kao što su bolji odnos s roditeljima, osjećaj zaštićenosti (Nelson i sur., 2015.) ili čak bolja financijska situacija (Lowe i sur., 2015.). Ono što valja istaknuti kod potonjih istraživanja jest da su sudionici istih nerijetko sami roditelji koji često nemaju točnu percepciju svog ponašanja i ne gledaju na svoj odgojni stil kao „helikopterski”.

Ranija istraživanja provedena na ovu temu gotovo se uvijek usmjeravaju na ishode „helikopter roditeljstva” za samo dijete, no puno rjeđe se govori o tome što dovodi roditelje na primjenu takvog roditeljskog stila u odgoju svoje djece. U skladu s time, u ovome će se radu, temeljem pregleda relevantne literature, prikazati različiti čimbenici koji doprinose primjeni „helikopter roditeljstva” u odgoju mladih osoba te utvrditi povezanost „helikopter roditeljstva” s prilagodbom mladih osoba.

2. Određenje „helikopter roditeljstva”

2.1. Definiranje „helikopter roditeljstva”

„Helikopter roditeljstvo” obuhvaća roditelje koji, kao helikopteri, „lebde” nad svojom djecom, a sam termin skovali su autori Cline i Fay (1990.) u svojoj knjizi „Parenting with love and logic”. Na pomalo karikaturan način definirali su „helikopter roditelje”, roditeljima koji smatraju da ljubav znači podređivanje cijelog svog života vlastitoj djeci. Ne može proći ni dan a da oni svoju djecu ne štite od brojnih opasnosti. Nažalost, najčešće ih štite od iskustva odrastanja koja su nužna za formiranje zdrave ličnosti. Segrin i suradnici (2013.:570) „helikopter roditeljstvo” definiraju kao „primjenu razvojno neprikladne razine kontrole i direktnog pružanja pomoći adolescentima i mlađim odraslim osobama”. Pojednostavljeno rečeno, ovdje se radi o odgojnom stilu u kojem roditelji za djecu obavljaju ono što bi djeca razvojno trebala biti u mogućnosti obavljati samostalno (Nelson i sur., 2020.).

Kao i brojni drugi autori (LeMoyne i Buchanan, 2011.; Segrin i sur., 2013.), Cline i Fay (1990.) ovakav oblik odgoja smatraju neadekvatnim, tvrdeći da djeca takvih roditelja nisu spremna na stvarni svijet koji ih čeka jednom kada napuste „roditeljsko gnijezdo”. Većina autora tvrdi da „helikopter roditeljstvo” nije nova vrsta roditeljskog ponašanja, već specifičan stil koji se sastoji od pretjerano uključenog roditeljstva koji sprječava razvoj neovisnosti ili autonomije (LeMoyne i Buchanan, 2011.; Schiffrin i sur., 2014., prema Luebbe i sur., 2018.).

Iako se „helikopter roditeljstvo” u današnjoj literaturi popularno veže uz razdoblje rane odrasle dobi, tj. studentsku populaciju, bitno je napomenuti da ovakav odgojni stil počinje puno ranije u životu djeteta (LeMoyne i Buchanan, 2011.). Takvo ponašanje u mlađoj dobi djece obično uključuju pisanje njihovih domaćih zadaća, slaganje njihovih školskih knjiga, pospremanje za djetetom, pretjeran oprez da će dijete pasti ili ozlijediti se i slično. Kako djeca postaju zrelija, zaštitničko ponašanje roditelja postaje sve kompleksnije. Tako u ranoj odrasloj dobi djece roditelji nerijetko odlučuju o njihovom izboru fakulteta,

pronalaze natječaje za posao, učestalo kontaktiraju djecu putem mobitela ili pak dolaze u posjetu djeci na studiju.

Utvrđeno je da se „helikopter roditeljstvo” razlikuje od psihološke kontrole te da je nepovezano ili negativno povezano s roditeljskom toplinom (Padilla-Walker i Nelson, 2012.; Nelson i sur., 2015.; Luebbe i sur., 2018., prema Padilla-Walker i sur., 2019.). „Helikopter roditeljstvo” može se shvatiti kao internalizirano motivirano pružanje intenzivne financijske, akademske te emocionalne podrške vlastitoj djeci. Često su to roditelji koji, želeći najbolje za svoju djecu, pokušavaju prevenirati negativne ishode tako što kontroliraju svaku odluku vlastitog djeteta.

Prezaštitnički nastrojeni roditelji također su poznati pod drugim idiomima, primjerice „lebdjelice” (eng. *hovercrafts*), „kolibrići” (eng. *hummingbirds*), „crni jastrebovi” (eng. *black hawks*) i „nevidljivi zrakoplovi” (eng. *stealth fighters*) (LeMoyne i Buchanan, 2011.).

2.2. Tipologija „helikopter roditelja”

„Helikopter roditeljstvo” širok je pojam koji može uključivati različita ponašanja. U skladu s tim pojedini autori (Locke i sur., 2012.; Padilla-Walker i sur., 2019.) prikazuju detaljnu tipologiju različitih podvrsta „helikopter roditelja”.

Locke i suradnici (2012.) proveli su istraživanje sa stručnim djelatnicima (psiholozi, školski savjetnici itd.) koji svakodnevno rade s djecom i obiteljima s ciljem stjecanja uvida u roditeljske postupke koji se smatraju prezaštitničkim. Stručnjaci su opisivali svoje iskustvo u radu s roditeljima, pri čemu su autori (Locke i sur., 2012.) njihove percepcije roditeljskog postupanja grupirali u pet kategorija prezaštitnički nastrojenih roditelja. Navedene kategorije razlikuju se prema ostvarenim rezultatima na dimenzijama topline i zahtjevnosti. Autori takve roditelje grupiraju na one **niske zahtjevnosti** (eng. *low demandingness*), **visoke topline** (eng. *high responsiveness*), **visoke topline i niske zahtjevnosti** (eng. *high responsiveness and low demandingness*), **visoke zahtjevnosti** (eng. *high demandingness*) te **kombinaciju visoke i niske zahtjevnosti** (eng. *a combination of high and low demandingness*).

Grupa roditelja **nisko na dimenziji zahtjevnosti**, vrsta je roditelja koja postavlja niske zahtjeve svojoj djeci što posljedično ima negativni učinak na razvoj njihove autonomije, neovisnosti te razvijanje životnih vještina. Ovo su roditelji koji žele zaštititi dijete na način da otklone sve vanjske utjecaje koji bi mogli imati negativne posljedice za dijete. Pogreške svoje djece ne pripisuju njima, već okolini. Kao primjer iz prakse, autori navode roditelje koji ne dopuštaju djeci da idu sama u školu, da krenu u autoškolu, koji pripisuju loš školski uspjeh svoje djece vanjskim čimbenicima i slično. Roditelji **visoko na dimenziji topline** na sebe gledaju kao na djetetova prijatelja, a ne kao na roditelja. Ovo su roditelji koji djetetove potrebe stavljaju ispred svojih, koji smatraju da su njihova djeca uvijek u pravu te koji ne poštuju privatnost svojeg djeteta. U praksi su to često roditelji koji više vjeruju svojem djetetu, nego odraslim osobama te poriču i samu vjerojatnost da je njihovo dijete odgovorno za određeni problem, tj. da ne govori istinu. Roditelji **visoko na dimenziji topline i nisko na dimenziji zahtjevnosti** pokušavaju zaštititi dijete od posljedica njegovih radnji. Iz toga se razloga često povezuje zajedno s niskom razinom zahtjevnosti. Primjer ovakvog ponašanja u praksi primjećuje se kada roditelji rade domaću zadaću umjesto djece, kada djetetu odmah po saznanju u školu donose zaboravljenu zadaću, ručak i slično. Četvrta grupa roditelja su roditelji **visoko na dimenziji zahtjevnosti**. Ovo su roditelji koji djetetu postavljaju visoka očekivanja i zahtjeve te ograničavaju razvoj njihove samostalnosti. Često naređuju djeci da učine nešto na specifičan način, ne dopuštaju im da kao tinejdžeri izlaze van s prijateljima te gledaju na svoju djecu kao bolju od ostale djece. Posljednja grupa, tzv. **roditelji koji kombiniraju visoku i nisku razinu zahtjevnosti**, od svoje djece imaju visoka očekivanja jednako kao i roditelji visoko na dimenziji zahtjevnosti, međutim kada dijete ne uspije ispuniti određeno očekivanje, roditelji pokušavaju isto obaviti umjesto djeteta. Primjer toga je kada roditelji postavljaju visoka očekivanja od svoje djece u pogledu školskog uspjeha, no kada dijete ne dobije najbolju ocjenu ne ustručavaju se odlasku u školu po objašnjenje zašto njihovo dijete nije dobilo odličnu ocjenu. Prednost ovakve tipologije „helikopter roditelja” je njezina jednostavnost i pojednostavljeno shvaćanje relativno širokog područja, međutim važno je istaknuti i neke nedostatke, a to su nedostatak objektivnosti, tj. baziranje tipologije na temelju percepcije stručnjaka koji mogu, ali i ne moraju biti u pravu te izostajanje treće,

bitne dimenzije roditeljstva, a to je potpora autonomiji. S druge strane, Padilla-Walker i suradnici (2019.) postavljaju mnogo opsežniju i kompleksniju tipologiju, međutim uvode tri dimenzije roditeljstva te postavljaju tipologiju na osnovu provedenog istraživanja s mladim osobama kao ispitanicima.

Padilla-Walker i suradnici (2019.) proveli su istraživanje s ciljem identificiranja različitih profila „helikopter roditelja”. Ispitanici u istraživanju bile su mlade odrasle osobe koje su izvještavale o odgojnim postupcima svojih roditelja, pritom ispunjavajući upitnike namijenjene za mjerenje dimenzija „helikopter roditeljstva”, roditeljske topline i psihološke kontrole roditelja. Autori su zatim, različitim kombinacijama tih triju mjera, konstruirali tri različita „helikopter” profila za majke te pet za očeve. Najvećoj grupi roditelja pripadalo je čak 77% majki i 50% očeva, a činili su je **„topli helikopter roditelji”** (eng. *warm helicopter parents*). To su roditelji koji su ostvarili iznadprosječan rezultat na dimenziji topline te prosječan rezultat na dimenziji „helikopter roditeljstva”. Iako na prvi pogled djeluje kao da su „topli helikopter roditelji” ti koji čine većinski udio „helikopter roditelja”, treba napomenuti da su rezultati ostvareni na ljestvicama topline i „helikopter roditeljstva” za pripadnike ove skupine, u najboljem slučaju prosječni. Pripadnike ove skupine moglo bi se okarakterizirati kao tople roditelje koji se ponekad koriste odgojnim metodama rezerviranim za „helikopter roditelje”. Drugu skupinu roditelja čini 20% majki i 12% očeva. Njih karakterizira visoki rezultat na ljestvici psihološke kontrole, niski na ljestvici topline te prosječni rezultat na ljestvici „helikopter roditeljstva”. Autori ovu skupinu roditelja nazivaju, tzv. **„kontrolirajućim helikopter roditeljima”** (eng. *controlling helicopter parents*). Mnogi autori (Padilla-Walker i Nelson, 2012., prema Luebbe i sur., 2018.) prilikom konceptualiziranja „helikopter roditelja” misle na ovu manjinsku skupinu roditelja. Ovi nalazi ukazuju na to da, iako mediji sve više ukazuju na porast „helikopter roditelja” među mlađim generacijama, oni zapravo čine iznimku, a ne pravilo među skupinama roditelja. S obzirom da ovu skupinu roditelja čine roditelji koji u odgoju primjenjuju visoku razinu psihološke kontrole kako bi ograničili autonomiju svoje djece, bilo bi prikladnije takve roditelje kategorizirati generalno kontrolirajućim roditeljima, a ne kontrolirajućim „helikopter roditeljima”

(Padilla-Walker i sur., 2019.). Treću skupinu roditelja (3% majki i očeva) čine oni s ostvarenom niskom razinom psihološke kontrole, topline i „helikopter roditeljstva”, stoga bi ih se moglo nazvati „**neuključenim roditeljima**” (eng. *low-involvement parents*). To su roditelji koji se povlače iz djetetova života kada procijene da je dijete dovoljno odraslo i samostalno, najčešće prilikom odlaska na studij ili selidbe iz obiteljske kuće. Iako, na prvi pogled nedostatak uključenosti roditelja u život mladih odraslih osoba zvuči oslobađajuće, brojni autori (Bronte-Tinkew i sur., 2010.; Stringer i Kerpelman, 2010.; Wetherill i sur., 2010.; Johnson i sur., 2011.) potvrđuju da je zdrava uključenost roditelja u život mladih odraslih osoba pozitivno povezana s nižim seksualnim rizicima, nižim stopama delinkventnog ponašanja, boljim akademskim uspjehom te kasnijim poslovnim uspjehom (prema Padilla-Walker i sur., 2019.). Iako su i majke i očevi zastupljeni u prve tri kategorizacije, očevi su dodatno zastupljeni u još dva profila „helikopter roditelja”. Četvrti profil „helikopter roditelja” čini samo 4% očeva, tzv. „**visoko kontrolirajući helikopter očevi**” (eng. *high controlling helicopter fathers*), zato što ostvaruju iznadprosječan rezultat na ljestvici kontrole i ispodprosječan na ljestvici topline. Ostatak očeva, točnije njih 30%, spadaju pod tzv. „**prosječne očeve**” (eng. *average fathers*) jer ostvaruju prosječan rezultat na svim trima ljestvicama. Ono što je karakteristično za ovu skupinu roditelja je to da ju čine samo očevi, no ne i majke. Taj podatak ukazuje na potencijalnu mogućnost da očevi i dalje imaju tradicionalnu, tj. marginalnu ulogu u odgoju djece. Svakako, daljnja istraživanja o ulozi očeva u odgoju djece nužno su potrebna.

2.3. „Helikopter roditeljstvo” u kontekstu postojećih modela roditeljstva

Pri rođenju djece roditelji prisvajaju određeni set strategija koje primjenjuju na odgoj svoje djece. Taj set strategija naziva se roditeljski stil te ima cjeloživotni utjecaj na dijete, bio on povoljan ili nepovoljan. Krajnji je cilj roditeljstva razvoj dobro prilagođene i sretne odrasle osobe. Diana Baumrind (1967.; 1971., prema Berk, 2015.) je proučavajući roditelje u interakciji s njihovom djecom utvrdila tri dimenzije ključne za formiranje temeljnih odgojnih stilova: *prihvatanje* djeteta i *uključenost* u njegov život, *kontrola* djeteta te *davanje autonomije* djetetu. Prihvatanjem djeteta i uključenošću u njegov život stvara se emocionalni odnos između roditelja i djeteta, koji ovisno o stupnju uključenosti

roditelja u odgoj, može biti topao ili hladan. Uvođenjem kontrole u odgoj djeteta potiče se njegovo zrelije ponašanje, dok se davanjem autonomije jača djetetova neovisnost i samopouzdanje (Berk, 2015.). Različitim kombinacijama tih triju dimenzija identificirala je tri roditeljska stila koje je nazvala **permisivni**, **autoritarni** i **autoritativni**. **Permisivni roditelji** su topli, ali pretjerano popustljivi ili pak nepažljivi. Oni nemaju visoke zahtjeve od svoje djece niti pokušavaju ispraviti njihovo neprihvatljivo ponašanje. Ne koriste se metodama kažnjavanja te prezentiraju sebe uvijek dostupnima svojoj djeci, što rezultira manipulacijom i iskorištavanjem od strane djece. Umjesto da djeci postupno daju autonomiju, oni im dopuštaju potpunu slobodu pri ispunjavanju aktivnosti i donošenju odluka. Kao način kontrole djeteta često pribjegavaju manipulaciji. Djeca permisivnih roditelja su buntovna, impulzivna i neposlušna te često ostvaruju lošiji školski uspjeh i pokazuju više antisocijalnog ponašanja od djece čiji roditelji koriste više kontrole u odgoju (Berk, 2015.). **Autoritarni roditelji** su hladni, kontrolirajući te djeci uskraćuju autonomiju, često samostalno donoseći odluke za dijete. Oni cijene poslušnost te pribjegavaju kazni ili sili kao metodi kontrole ponašanja. Ovi roditelji vjeruju da dijete treba znati gdje mu je mjesto te da ne smije propitkivati odluku roditelja. Djetetu se daje puno kućanskih obaveza s ciljem stjecanja radnih navika. Visoko se cijeni očuvanje reda te tradicionalna struktura. Autoritarni roditelji imaju visoka očekivanja od svoje djece te ne prihvaćaju pregovore. Djeca autoritarnih roditelja često su anksiozna te nižeg samopouzdanja i samopoštovanja od djece čiji roditelji primjenjuju nižu razinu kontrole u odgoju (Berk, 2015.). **Autoritativni roditelji** su topli, postavljaju razumne zahtjeve od svoje djece te im pružaju autonomiju u skladu s njihovom zrelošću. U slučaju neslaganja, pristaju na razgovor i zajedničko donošenje odluka. Potiču djecu na izražavanje mišljenja te daju objašnjenje za svoje odluke i postupke, no isto očekuju zauzvrat. Oni su strogi, no ne ograničavaju djetetovu slobodu. Aktivno su uključeni u oblikovanje djetetova ponašanja. Ne koriste se kaznama niti manipulacijom, već dopuštaju djeci da, uz njihovo usmjeravanje, donesu ispravnu odluku. Djeca autoritativnih roditelja imaju visoko samopoštovanje, moralno su zrelija te ostvaruju bolji školski uspjeh od djece čiji roditelji primjenjuju druge odgojne stilove (Berk, 2015.).

Maccoby i Martin (1983., prema Vasta i sur., 2005.) proširili su roditeljske odgojne stilove Diane Baumrind opisavši ih u dimenzijama *roditeljske topline* i *roditeljske kontrole*. *Roditeljska toplina* odnosi se na količinu podrške, ljubavi i ohrabivanja koju roditelji pružaju djeci, dok se *roditeljska kontrola* odnosi na količinu nadzora, discipline i upravljanja djecom od strane roditelja (Vasta i sur., 2005.). Kombinacija ovih dviju dimenzija proizvodi, mnogima poznata, četiri opća roditeljska odgojna stila. Roditelji koji su visoko na dimenziji topline i kontrole smatraju se **autoritativnim roditeljima**. Oni su topli, brižni te postavljaju jasne granice i očekivanja od svoje djece. Ovaj roditeljski stil ima najpozitivniji utjecaj na razvoj djeteta. Djeca autoritativnih roditelja ostvaruju bolji školski uspjeh (Nyarko, 2011.), rjeđe konzumiraju alkohol i cigarete (Jackson, 2002.; Berge i sur., 2016.) te imaju više samopouzdanje (Milevsky i sur., 2007.; Zakeri i Karimpour, 2011.). Roditelji koji su nisko na dimenziji topline, a visoko na dimenziji kontrole nazivaju se **autoritarnim roditeljima**. Takvi su roditelji vrlo zahtjevni, uspostavljaju strogu kontrolu nad djecom te se koriste prijetnjama i kaznama kako bi naveli djecu da ispune određeni zahtjev koji su oni postavili. Roditelji koji su visoko na dimenziji topline, ali nisko na dimenziji kontrole nazivaju se **popustljivim (permisivnim) roditeljima**. Oni su topli i puni ljubavi, no ne postavljaju dovoljno granica u svojem odgojnom stilu. Oni djeci ne pružaju dovoljno strukture i predvidljivosti. Djeca ovakvih roditelja često su impulzivna, nezrela i bez kontrole (Vasta i sur., 2005.). Posljednje, roditelji koji su nisko na dimenziji topline, ali i na dimenziji kontrole nazivaju se **ravnodušnim (zanemarujućim) roditeljima**. Oni osim što pružaju malo ograničenja i nadzora, također pružaju i nedovoljno topline i pažnje. Ravnodušni odgojni stil ne potiče zdravi socijalni razvoj, stoga su djeca ovakvih roditelja nerijetko zahtjevna, neposlušna te razvijaju eksternalizirane probleme u ponašanju zbog nedovoljne kontrole od strane roditelja (Vasta i sur., 2005.).

„Helikopter roditelji” dijele mnoge sličnosti s autoritarnim roditeljima u smislu da su visokom razinom kontrole aktivno uključeni u život svoje djece kako bi im pomogli da postignu uspjeh u svom životu (LeMoyné i Buchanan, 2011.). Međutim, neki autori (Nelson i sur., 2015.) „helikopter roditelje” ne percipiraju brižnim i nježnim roditeljima,

već obrnuto. Navode da „helikopter roditeljstvo” u kombinaciji s niskom toplinom može dovesti do brojnih štetnih posljedica na dijete. Uspjeh vlastitog djeteta želja je svakog roditelja, međutim proces stjecanja neovisnosti ulaskom u adolescenciju te ranu odraslu dob, razdoblje je kada „helikopter roditeljstvo” postaje posebno problematično. Paradoks ovog odgojnog stila vidljiv je u tome što roditelji, unatoč naizgled dobrim namjerama, ometaju zdrav razvoj vlastitog djeteta. Međutim, ono što odlikuje autoritaran stil roditeljstva je visoka razina kontrole te niska razina topline, dok se neki autori (Nelson i sur., 2015.; Padilla-Walker i sur., 2019), s druge strane ne slažu da „helikopter roditelji” pokazuju nisku razinu topline prema svojoj djeci. Dapače, istraživanje Padilla-Walker i suradnika (2019.) pokazalo je da najveću skupinu „helikopter roditelja” (77% majki i 55% očeva) čine roditelji visoko na dimenziji topline. Ono što je također zajedničko „helikopter roditeljima” je niska razina potpore autonomiji. Budući da autoritativni i permisivni roditelji djeci pružaju mnogo autonomije, „helikopter roditeljstvo” u pogledu ove dimenzije najviše odgovara autoritarnom te čak i ravnodušnom odgojnom stilu.

Dakle, moglo bi se reći da „helikopter roditelje” odlikuju određene karakteristike autoritarnog, ali i popustljivog roditeljskog stila jer u velikom broju slučajeva „helikopter roditelji” nisu kruti u svom odgoju, ne postavljaju velike zahtjeve od svoje djece, već su jednostavno previše uključeni. Odnosno, kao što bi to objasnili LeMoyne i Buchanan (2011.), „helikopter roditeljstvo” je skup prikladnih roditeljskih karakteristika prezentiranih na neprikladan način.

3. Prediktori „helikopter roditeljstva”

Neki autori (Van Petegem i sur., 2022.) prilikom opisa prediktora „helikopter roditeljstva” polaze od teorije obiteljskih sustava. Budući da se teorija sastoji od pojedinaca koji su međusobno povezani, kako bi se holistički pristupilo istraživanju potrebno je uvažiti sve pojedince koji sudjeluju u odnosu. Jednako kao što roditeljsko ponašanje ostavlja utisak na razvoj djeteta, isto tako i ponašanje samog djeteta može biti povezano s prezaštitničkim odgojnim stilom. Osim toga, potrebno je uvažiti i ostale činitelje, posebno danas kada tehnologija ima veliki utjecaj na ponašanje djece, ali i na njihov odgoj. U nastavku će biti prikazani različiti prediktori koji mogu dovesti do

primjene prezaštitničkog roditeljskog stila u odgoju djece. Prediktori su podijeljeni u slijedeće (pod)skupine: *karakteristike djeteta, obilježja roditelja, obilježja obitelji i socio-kulturni faktori.*

3.1. Karakteristike djeteta

Spol djeteta

Jedna od karakteristika koja igra ulogu u tome hoće li roditelji primjenjivati zaštitnički pristup odgoju ili ne je svakako djetetov spol, odnosno rod (Stephens, 2009.; Somers i Settle, 2010.; Nelson i sur., 2020.). Bradley-Geist i Olson-Buchanan (2014.) tvrde da su roditelji više zaštitnički nastrojeni prema svojim kćerima, posebice tijekom rane odrasle dobi (prema Kelly i sur., 2017.). S time se slaže i Stephens (2009.) koja taj nalaz obrazlaže usađenim stavom društva kako žene trebaju više zaštite nego muškarci, budući da su oni puno neovisniji i samostalniji. S druge strane, Nelson i suradnici (2020.) tvrde da su očevi više zaštitnički nastrojeni prema sinovima, nego prema kćerima. Taj nalaz autori pripisuju potrebi očeva da više kontroliraju svoje sinove koji, primjerice, pretjerano igraju video igrice te pokazuju tinejdžersku buntovnost. Somers i Settle (2010.) primjećuju da su majke također više zaštitnički nastrojene prema sinovima, posebice kada se sinovi nalaze na studiju. Taj nalaz može se objasniti pomoću usađenih rodnih uloga, odnosno da majke odgajaju sinove na način da čak i u ranim dvadesetima nisu u mogućnosti samostalno se brinuti o sebi i svojim akademskim obavezama. Stoga, potencijalni razlog zbog kojeg bi roditelji pokazivali više zaštitničkog ponašanja prema sinovima, nego prema kćerima, češće se veže uz samo ponašanje sinova, a ne uz njegov spol.

Osobine djeteta

Određene karakteristike djeteta, prema nekim autorima, potiču roditelje na primjenu više razine kontrole, no što bi oni inače primijenili. Sukladno tome, *temperament* djeteta igra ulogu prilikom primjene prezaštitničkog odgoja djece (Coplan i sur., 2009.). Coplan i suradnici (2009.) u svojem se istraživanju oslanjaju na sramežljivost i emocionalnu disregulaciju djeteta kao dvije karakteristike temperamenta vezane uz poteškoće reguliranja emocija. Primjerice, *sramežljiva* djeca pokazuju više negativnih emocija te su

sklona razvoju internaliziranih problema u ponašanju (Coplan i sur., 2004., prema Coplan i sur., 2009.). Iz toga ih razloga njihovi roditelji percipiraju ranjivima te smatraju da im treba više pažnje i usmjeravanja u razvoju (Paulussen-Hoogeboom i sur., 2007., prema Coplan i sur., 2009.). S druge strane, emocionalno disregulirana djeca lako se uzrujaju i teško ih umiriti, zbog čega njihovi roditelji često pribjegavaju autoritarnim metodama odgoja (Coplan i sur., 2009.). Kod starije djece, prezaštitničko roditeljstvo povezano je s višom razinom *narcizma* te *neučinkovitim vještinama suočavanja*, kao što su internaliziranje i distanciranje (Segrin i sur., 2013.). Međutim, budući da se ovdje radi o povezanosti, ne može se odrediti smjer uzročno-posljedične veze, što znači da ili karakteristike djeteta dovode do prezaštitničkog roditeljskog stila ili djeca prezaštitničkih roditelja razvijaju određene osobine.

Ponašanje djeteta

Nelson i suradnici (2020.) navode niz faktora na strani djeteta za koje oni smatraju da pridonose razvoju prezaštitničkog roditeljstva. Za početak, treba uzeti u obzir *percepciju roditelja o uspješnosti djeteta* i prilagodbe djeteta na ranu odraslu dob. Ukoliko roditelji neko ponašanje svog djeteta karakteriziraju kao ometajuće ili štetno, procijeniti će da dijete treba pomoć i nekoga tko će ga usmjeriti na „ispravan put”. Potrebno je napomenuti, naime, da samo ponašanje djeteta ne mora biti rizično ili štetno, već je jedino bitno da roditelji na to ponašanje gledaju kao takvo. Primjerice, ukoliko roditelji procijene da dijete previše igra video igrice, oni će automatski slabiju ocjenu iz provjere znanja u školi pripisati video igricama te će djetetu zabraniti igranje istih. Isto tako, ako dijete pronade neke prijatelje, za koje roditelji procjenjuju da su loš utjecaj, zahtijevati će od djeteta da prekine druženje s njima, neovisno o tome imaju li ti prijatelji zaista negativan utjecaj na njihovo dijete ili ne. Nadalje, depresivni simptomi, ovisnosti te eksternalizirani problemi u ponašanju također mogu dovesti da pretjerane uključenosti roditelja u život djece (Nelson i sur., 2020.).

Teškoće u razvoju djeteta

Visoka razina „helikopter roditeljstva” također je prisutna kod roditelja djece s *teškoćama u razvoju*. Neki od roditelja djece s intelektualnim teškoćama ponašaju se previše zaštitnički zbog straha da bi se njihova djeca mogla ozlijediti, odnosno da bi ih netko drugi mogao ozlijediti ili isključiti iz društva (Callus i Bonello, 2017.). Gagnon i suradnici (2019.) proveli su istraživanje na uzorku ranih adolescenata s ciljem utvrđivanja primjenjuju li roditelji djece s teškoćama u razvoju više zaštitnički nastrojenog ponašanja od roditelja djece bez teškoća u razvoju. Istraživanje je utvrdilo kako roditelji djece s teškoćama u razvoju zaista u većem broju slučajeva primjenjuju zaštitničko ponašanje na odgoj svoje djece, u usporedbi s roditeljima djece bez teškoća u razvoju. Autori tumače dobiveni nalaz tvrdnjom kako je prezaštitničko roditeljstvo svojevrsni „normativ” za roditelje s djecom s teškoćama u razvoju te se stoga javlja na višim razinama u usporedbi s roditeljima djece bez poteškoća. Budući da se takvo ponašanje javlja učestalije valjalo bi longitudinalnim istraživanjem ispitati ima li takav roditeljski stil na djecu s teškoćama u razvoju jednake učinke u pogledu psihičkog zdravlja kao što ima na djecu bez teškoća u razvoju. Sanders (2006.) navodi da roditelji i njegovatelji djece s teškoćama u razvoju ponekad prezaštićuju djecu da bi ih zaštitili, no prezaštićivanje može donijeti više štete nego koristi.

3.2. Obilježja roditelja

Osim spola djeteta, Rousseau i Scharf (2015.) navode kako *spol roditelja* također igra ulogu kod „helikopter roditeljstva”. Oni tvrde da su češće majke te koje primjenjuju ovakav roditeljski stil. Nelson i suradnici (2020.) u svojem istraživanju također dolaze do podatka da majke, u usporedbi s očevima, 9% više primjenjuju ovakav roditeljski stil. Očevi uglavnom postaju zaštitnički nastrojeni kada dođe da značajnih problema, primjerice ovisnosti djece i slično, dok su majke uglavnom više uključene u svakodnevne aktivnosti djece, kao primjerice u školu, izlaske i slično. Somers i Settle (2010.) primjećuju da se očevi pretjerano uključuju u tijek obrazovanja djeteta tek kada „zagusti”, odnosno kada je potrebno izravno kontaktirati osoblje fakulteta vezano uz plaćanje školarine ili pak podnošenja pritužbe na ocjenu. Gagnon i Garst (2019.), s druge strane, nisu pronašli statistički značajnu povezanost između roditeljskog spola i prezaštitničkog

roditeljstva u uzorku adolescenata. Međutim, važno je naglasiti kako mlade odrasle osobe mogu različito percipirati prezaštitničko roditeljstvo od strane majki i očeva. Istraživanje Padilla-Walker i Nelsona (2012.) pokazalo je pozitivnije rezultate kada su ulogu „helikopter roditelja” preuzeli očevi, nego kada su ju preuzele majke. Konkretno, autori su otkrili kako djeca „helikopter očeva” njihovu pretjeranu uključenost u odgoj doživljavaju toplom te kako takve očeve smatraju dobrim i brižnim roditeljima. S druge strane, pretjeranu uključenost majki doživljavaju nametljivom i zagušljivoćom (prema Schiffrin i Liss, 2017.). Kelly i suradnici (2017.) također pronalaze podatak da djeca pozitivnije doživljavaju pretjeranu uključenost „helikopter očeva”, nego što doživljavaju onu „helikopter majki”. Djeca prezaštitničko ponašanje od strane očeva doživljavaju kao izražavanje brige i zabrinutosti jer takva ponašanja smatraju neočekivanim i neuobičajenim, budući da očevi više zastupaju poticanje autonomije u odgoju djece. Schiffrin i Liss (2017.) ovakve razlike u stavovima djece pripisuju kulturnim obrascima okrivljavanja majki za sve probleme u odrastanju te postavljanjem nižih standarda za očeve nego za majke. U društvu se više uključenosti u odgoj djece očekuje od majki, nego od očeva. Međutim, kada se očevi angažiraju u odgoj više nego uobičajeno, takvo se ponašanje ocjenjuje pozitivnije nego majčina kontinuirana uključenosti u odgoj.

Thomasgard i Metz (1997.) kao prediktor prezaštitničkog roditeljstva navode nižu *razinu obrazovanja roditelja*. Naime, polazi se od pretpostavke da djeca niže obrazovanih roditelja stanuju u nesigurnom okruženju, stoga ih je potrebno više zaštititi od negativnih utjecaja. Nadalje, razlog tomu može se pripisati i činjenici da niže obrazovani roditelji nisu upoznati s potrebama djece za razvoj neovisnosti, ali i da žele da njihova djeca iskoriste najbolje od toga što im se nudi kako bi za sebe stvorili bolji život od onoga koji im roditelji trenutno mogu pružiti. S druge strane, Bradley-Geist i Olson-Buchanan (2014.) utvrđuju baš suprotno. Oni tvrde kako su visokoobrazovani roditelji više uključeni u obrazovanje svoje djece te da pritom ne oklijevaju u primjeni mjera potrebnih kako bi djeca uspješno završila studij. Autori taj nalaz objašnjavaju činjenicom da visokoobrazovani roditelji stavljaju veliku važnost na visoko obrazovanje te da, budući da su i sami nekoć bili studenti, žele biti uključeni tijekom donošenja važnih odluka (npr.

biranje izbornih predmeta, učenje za ispit, pisanje radova itd.). Slične nalaze dobivaju i Somers i Settle (2010.), međutim oni naglašavaju kako niže obrazovani roditelji imaju određene brige vezano uz fakultet koje nemaju visokoobrazovani roditelji. Roditelji koji nisu pohađali fakultet često su anksiozni u vezi toga dobivaju li njihova djeca jednaki tretman na fakultetu kao i djeca fakultetski obrazovanih roditelja. Zbog tog straha više se raspituju o svojoj djeci kod fakultetskog osoblja i više motiviraju djecu na uključivanje u izvanfakultetske aktivnosti kako bi djeca ostavila što bolji dojam na profesore.

Belsky (1984.) smatra da je roditeljski odgojni stil, u određenoj mjeri, odraz osobnosti roditelja (prema Coplan i sur., 2009.). Neki autori (Metsäpelto i Pulkkinen, 2003., prema Coplan i sur., 2009.), pak, razvoj prezaštitničkog odgojnog stila pripisuju majčnim crtama ličnosti. Autori se prvenstveno usmjeravaju na *neuroticizam* i *ugodnost* kao temeljne crte ličnosti odgovorne za regulaciju emocija. Neuroticizam je dimenzija ličnosti koju karakterizira anksioznost, tuga, neprijateljstvo i emocionalna nestabilnost. Ugodnost je, s druge strane, povezana s povjerenjem, emocionalnom toplinom, iskrenošću te empatijom. Coplan i suradnici (2009.) utvrđuju pozitivnu povezanost između neuroticizma i prezaštitničkog odgojnog stila te između ugodnosti i autoritativnog odgojnog stila. Nadalje, neki autori (Segrin i sur., 2013.; Gagnon, 2019.) utvrđuju pozitivnu povezanost između *anksioznih simptoma roditelja* i prezaštitničkog roditeljstva. Naime, roditelji koji ostvaruju visoki rezultat na upitnicima anksioznosti češće percipiraju dijete vulnerabilnim te strahuju da će njihovo dijete krenuti u „lošem smjeru”. Povučeni tim strahom, postaju kontrolirajući. Ovdje je bitno napomenuti da se ne zna sa sigurnošću odnose li se visoke razine anksioznosti roditelja na anksioznost u vezi djeteta ili opću anksioznost.

Gagnon (2019.) prisutnost prezaštitničkog roditeljstva pripisuje *strahu* roditelja za njihovo dijete. Taj strah može se manifestirati kao strah od neuspjeha u školi ili karijeri, ali i strah roditelja od potencijalnih tjelesnih ozljeda ili zlostavljanja u školi od strane vršnjaka. Primjerice, Gagnon i Garst (2019.) utvrđuju pozitivnu povezanost između „helikopter roditeljstva” i roditeljske anksioznosti vezane uz potencijalne opasnosti. Na primjer, roditelji su zabrinuti da će njihovoj djeci nauditi neki stranac na ulici ili da će se djeca ozlijediti igrajući se u parku.

Također valja spomenuti i načelo *žaljenja za propuštenim prilikama* (eng. *parental regret*) koje ima posredan utjecaj na „helikopter roditeljstvo” putem veće razine anksioznosti (Segrin i sur., 2013.). Konkretnije, roditelji koji iskazuju više žaljenja za propuštenim prilikama, ujedno ostvaruju viši rezultat na ljestvici anksioznosti, što je u konačnici povezano s primjenom prezaštitničkog odgojnog stila. Beike i suradnici (2009.) načelo žaljenja za propuštenom prilikom objašnjavaju na slijedeći način. Prvo, kada osobe u zreloj životnoj dobi postanu svjesne propuštenih životnih prilika koje nisu ostvarili njihova se anksioznost povećava. Jedan od najčešćih uzroka javljanja osjećaja žaljenja jest roditeljstvo. Načelo žaljenja za propuštenom prilikom korisno je za razumijevanje prezaštitničkog roditeljstva iz dvije perspektive. Prvo, kako djeca ulaze u adolescenciju i ranu odraslu dob, roditelji postaju svjesni da uskoro slijedi rastanak i da njihova djeca više nisu toliko ovisna o njima. Ta spoznaja kod roditelja budi osjećaj žaljenja za sve propuštene prilike i zbog toga žele ovo kratko vrijeme kada djeca još uvijek, najčešće financijski, ovisiti o njima iskoristiti maksimalno. U tim slučajevima roditelji postaju previše uključeni, kontrolirajući i previše zaštitnički nastrojeni. Drugi način na koji žaljenje indirektno dovodi do „helikopter roditeljstva” je kada roditelji postaju svjesni da je njihova mogućnost za razvoj samoaktualizacije propuštena, stoga nastoje sebe samoaktualizirati kroz uspjeh svoje djece. Ponekad ta želja ne mora isključivo biti vezana uz nešto neugodno, kao prisiljavanje djeteta da studira nešto što ga ne zanima, već i uz nešto sasvim uobičajeno, kao motiviranje djeteta da pronađe bolje plaćen posao ili da nauči strani jezik koji će mu olakšati zaposlenje (Segrin i sur., 2013.). Ungar (2009.) također sve veću zastupljenost „helikopter roditeljstva” pripisuje potrebi roditelja da odgojem pametne, uspješne i iznimne djece samoaktualiziraju sebe. Uspjeh djece, naime, oblikuje njihovu percepciju sebe kao kvalitetnih roditelja.

Segrin i suradnici (2020.) proveli su istraživanje s ciljem utvrđivanja pozitivne povezanosti prezaštitničkog roditeljstva i *perfekcionizma* roditelja. Kako bi dobili što objektivnije rezultate, kao ispitanike su uključili djecu mlade odrasle osobe, ali i njihove roditelje. U oba slučaja potvrdili su postavljenu hipotezu, odnosno utvrdili su da postoji pozitivna povezanost između „helikopter roditeljstva” i perfekcionizma kod roditelja.

Clarke i suradnici (2013.) utvrđuju pozitivnu povezanost između prezaštitničkog roditeljstva i *depresivnih simptoma roditelja*, dok Schneider i suradnici (2009.) uočavaju kako su majke koje boluju od paničnih poremećaja više verbalno kontrolirajuće nego majke koji ne boluju od poremećaja (prema Clarke i sur., 2013.).

3.3. Obilježja obitelji

Kada se govori o obiteljskim faktorima najprije se trebaju sagledati promjene u *obiteljskoj strukturi*. Tako su prije nekoliko desetaka godina obitelji uglavnom bile nuklearne s većim brojem djece, međutim roditelji se danas vrlo rijetko odlučuju na veliki broj djece, posebice zato što su majke u velikom postotku zaposlene na puno radno vrijeme i/ili je to za obitelj preveliki materijalni trošak. Međutim, zbog same činjenice da je stopa fertiliteta 1960. godine u Republici Hrvatskoj iznosila prosječno 2.29, a u SAD-u 3.88 djece po ženi, u usporedbi s 1.42, tj. 1.77 djece danas, roditelji usmjeravaju više novca i vremena u jedno ili dvoje djece, a ne njih troje ili četvero (UN, 2019.). Da roditelji usmjeravaju više vremena u odgoj djece potvrđuju Doepke i Zilibotti (2019.) koji usporedbom prosječnog broja sati koje roditelji provode s djecom kroz vremenski period od tridesetak godina, prikazuju kako roditelji danas provode dvostruko više vremena sa svojom djecom nego prije. Primjerice, roditelji u SAD-a 1976. godine u prosjeku su tjedno s djetetom provodili 2 sata na igru, čitanje priča i druženje, dok su 2012. provodili čak trostruko više. Nadalje, Thomasgard i Metz (1997.) nailaze na podatak da roditelji jednog djeteta, u odnosu na roditelje većeg broja djece, iskazuju viši rezultat na ljestvici „helikopter roditeljstva”. Taj nalaz može se objasniti činjenicom da roditelji jednog djeteta svu svoju pažnju usmjeravaju samo na jedno dijete, što može rezultirati prezaštitnički nastrojenim ponašanjem. Bradley-Geist i Olson-Buchanan (2014.) također potvrđuju ovaj nalaz, pripisujući ga samoj prirodi evolucije. Oni tvrde kako roditelji manjeg broja djece imaju veći „ulog” u opstanku i dobrobiti svakog djeteta nego što imaju roditelji većeg broja djece.

Što je tiče *etničke pripadnosti*, ranija istraživanja (Chavkin, 1993.; Charles i sur., 2007.; Perna, 2000.) naglašavaju kako su roditelji bjelačke etničke pripadnosti više uključeni u tijek obrazovanja svoje djece (prema Wolf i sur., 2009.). Međutim, Bradley-Geist i Olson-

Buchanan (2014.) u svojem su istraživanju provedenom nad 511 studenata preddiplomskog studija u SAD-a uvidjeli da studenti azijske etničke pripadnosti od svojih roditelja češće doživljavaju prezaštitničko ponašanje nego studenti bilo koje druge etničke pripadnosti, što je u skladu sa stereotipnim shvaćanjem roditelja azijske etničke pripadnosti kao strogih i čvrsto usmjerenih na visoko obrazovanje. Scharf i suradnici (2017.) željeli su uvidjeti razlikuje li se rezultat na ljestvici prezaštitničkog odgojnog stila ovisno o pripadnosti obitelji kolektivističkoj (manjinskoj) odnosno individualističkoj (većinskoj) kulturi. Međutim, s obzirom da je većina sličnih ranije provedenih istraživanja za sudionike imala stanovnike SAD-a i Kine, autori su se ovaj put odlučili usmjeriti na pripadnike arapsko-izraelske i židovsko-izraelske kulture. Rezultati istraživanja pokazali su kako je prezaštitničko ponašanje roditelja u većoj mjeri prisutno u arapsko-izraelskoj, nego u židovsko-izraelskoj kulturi. Autori taj nalaz pripisuju činjenici da je arapsko-izraelska kultura kolektivistička, odnosno u njoj se više cijeni međuovisnost te međugeneracijska solidarnost. Zbog tih razloga, roditelji imaju veću potrebu biti prisutni u životu svoje djece, a djeca rado uvažavaju mišljenje i želje svojih roditelja (Scharf i sur., 2017.).

Nadalje, „helikopter roditeljstvo” može biti povezano i s *prirodnim i/ili ljudskim katastrofama*, kao što su potres ili požar, posebno ukoliko roditelj posljedično razvije posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) (McFarlane, 1987.). Primjerice ukoliko je obitelj doživjela neku veliku tragediju, ista može rezultirati razvojem sve veće kontrole nad djecom.

3.4. Socio-kulturni faktori

„Helikopter roditeljstvo” potrebno je sagledati i u kontekstu socio-kulturnih faktora. Pribjegavanje ovakvom prezaštitničkom roditeljskom stilu može imati korijene u *globalnim promjenama i ekonomskoj nestabilnosti društva* (LeMoyné i Buchanan, 2011.). Primjerice, Doepke i Zilibotti (2019.) porast „helikopter roditeljstva” shvaćaju kao racionalan odgovor roditelja na promjene u ekonomskom okruženju. Oni navode kako je do promjene u primjeni odgovarajućeg roditeljskog stila 1980.-ih godina došlo zbog porasta Ginijevog koeficijenta (statistička mjera koja se koristi za mjerenje raspodjele

dohotka među stanovništvom neke zemlje), što je posljedično rezultiralo nejednakim novčanim primanjima radnika. Iz toga se razloga javlja sve veća razlika u plaćama fakultetski i nefakultetski obrazovanih radnika. Isti autori navode kako su početkom 1970.-ih godina prosječne plaće radnika visoke stručne spreme (VSS) i radnika s poslijediplomskom stručnom spremom bile približno iste, dok je 2009. radnik s poslijediplomskom stručnom spremom zarađivao u prosjeku $\frac{1}{3}$ više od radnika s VSS (i čak 136% više od radnika srednje stručne spreme (SSS)). Zbog tako velikog raspona u plaćama roditelji sve više motiviraju svoju djecu na studiranje. Međutim, nije dovoljno da djeca „samo” studiraju, nego moraju zauzeti najbolje radno mjesto nakon fakulteta. Roditelji današnjih generacija svjesni su kompetitivnosti na tržištu rada i visokih stopa nezaposlenosti, stoga se aktivno uključuju u potragu za poslom svojoj djeci.

Hunt (2008.) razloge sve veće zastupljenosti prezaštitničkog odgojnog stila vidi u *napretku tehnologije te promjenama u stilu života*. Dostupnost tehnologije omogućava nam da budemo uvijek u komunikaciji sa drugima. Kelly i suradnici (2017.), primjerice sve veću zastupljenost „helikopter roditeljstva” u zapadnjačkim kulturama danas djelomično pripisuju mobitelima. Dok su ranije generacije slobodno vrijeme provodile vani izvan dosega svojim roditeljima, današnje generacije mladih praktički su odrasle s mobitelom te njihovi roditelji maksimalno iskorištavaju prednosti modernog društva kako ta komunikacija ne bi prestala. Brojni autori (Hunt, 2008.; LeMoyné i Buchanan, 2011.; Kelly i sur., 2017.) za mobitel koriste termin **elektronična ili virtualna pupčana vrpca** (eng. *electronic umbilical cord*) jer je ono način na koji roditelji imaju kontrolu nad svojim djetetom čak i kad je ono fizički neprisutno. U istraživanju (Segrin i sur., 2013.) provedenom na studentima utvrđeno je kako 38% studenata s roditeljima preko mobitela komunicira nekoliko puta tjedno, dok njih čak 26% komunicira i nekoliko puta dnevno. Osim zbog učestale komunikacije, roditelji sve više koriste mobitele kao oblik roditeljskog nadzora (eng. *parental surveillance*). Danas su sve popularnije aplikacije za nadzor djece na internetu koje, između ostalog, blokiraju rad određenih mobilnih aplikacija, blokiraju ili filtriraju neprimjereni sadržaj dostupan na internetu, lociraju dijete na karti te čak omogućavaju roditeljima da čitaju poruke na mobitelu djeteta i

pregledavaju spremljene fotografije u fotogaleriji. Gabriels (2016.) ističe moralnu problematiku takvih mobilnih aplikacija, navodeći kako iste zavaravaju roditelje da ih doživljavaju kao nešto pozitivno. Autorica tvrdi da su mnogi roditelji u zabludi misleći da samo brinu za svoje dijete, ne shvaćajući da zapravo psihološki kontroliraju svoje dijete. Nadalje, iste aplikacije potencijalno doprinose prevelikoj uključenosti roditelja u život djece, što može omesti razvojne procese autonomije i samopouzdanja kod djece (Gabriels, 2016.).

Bradley-Geist i Olson-Buchanan (2014.) utvrdili su povezanost između *mjesta stanovanja* studenata i „helikopter roditeljstva”. Točnije, utvrdili su da studenti koji tijekom studija stanuju sa svojim roditeljima doživljavaju veću razinu „helikopter roditeljstva” od studenata koji žive sami ili s cimerom/icom. Međutim, budući da se ovdje radi o korelaciji, ne može se sa sigurnošću utvrditi doživljavaju li studenti više roditeljske kontrole baš zato što stanuju s njima ili im „helikopter roditelji” zabranjuju da isele iz obiteljskog doma.

4. Povezanost „helikopter roditeljstva” s prilagodbom mladih

Prezaštitnički roditeljski stil, kao što je „helikopter roditeljstvo”, postaje posebno problematičan u razdoblju mladenačke dobi jer u tom razdoblju mladi ljudi nastoje razviti samostalnost i stvoriti vlastiti identitet. U skladu s time, uloga roditelja u ovom bi periodu trebala biti indirektna, usmjerena na pružanje podrške, ali i omogućavanje što veće slobode. Međutim, u posljednje vrijeme sve više stručnog osoblja fakulteta izražava zabrinutost za studente čiji su roditelji percipirani kao „helikopter roditelji”. Hunt (2008.) navodi kako nije rijetkost da roditelji studenata zovu ili šalju poruke djetetu nekoliko puta dnevno, provjeravaju njihove zadaće, dolaze čistiti njihovu sobu, peru njihovo posuđe ili odjeću te čak provjeravaju njihove ocjene. Nadalje, ukoliko nisu zadovoljni s djetetovim uspjehom, ne ustručavaju se od kontaktiranja i samog dekana sveučilišta. Nakon završetka studija, aktiviraju se pri pronalasku zaposlenja djeteta te odlasku na razgovor za posao zajedno s djetetom, što kod mladih dovodi do umanjenih sposobnosti pronalaska posla i zadržavanja istog (Bradley-Geist i Olson-Buchanan, 2014.). U jednom istraživanju (Somers i Settle, 2010.), prevalencija „helikopter roditeljstva” tijekom studija iznosila je čak 40-60%, međutim učestalija je tijekom prve dvije i zadnje godine studija.

Na Sveučilištu Indiana provedeno je istraživanje (2007., prema Somers i Settle, 2010.) na velikom uzorku studenata u kojem je 13% studenata prve godine studija izjavilo kako im roditelji često pomažu u rješavanju fakultetskih problema, a njih 25% da im pomažu ponekad. Što se tiče studenata na višim godinama studija, njih 8% iskazuje čestu roditeljsku uključenost u fakultetske obaveze, dok njih 21% navodi da se roditelji povremeno uključuju. Što se tiče spolnih razlika, majke ostvaruju češći kontakt s djecom, nego očevi. Očevi se uglavnom uključuju prilikom ozbiljnijih problema, kao što su školarine i diplomiranje na vrijeme. Isto istraživanje došlo je do zanimljivog zaključka, a to je da studenti, čiji su roditelji više uključeni u njihov akademski život, postižu niži akademski uspjeh od studenata čiji su roditelji neuključeni ili manje uključeni u vrijeme njihova studija. No, razlog tomu može biti potreba roditelja da pomognu djetetu koje iskazuje akademske poteškoće. S druge strane, djeca „helikopter roditelja” zadovoljnija su svim drugim aspektima studiranja, kao što su dodatne aktivnosti, druženja i cjelokupno iskustvo studiranja. Wolf i suradnici (2009.) proveli su istraživanje na studentima Sveučilišta Kalifornija s ciljem utvrđivanja roditeljske uključenosti u njihov akademski život. Autori dolaze do zaključka da je roditeljska uključenost bila najznačajnija kod pitanja vezanih uz studij, ocjene te iskustvo izvan studija. Istraživanje je također pokazalo kako su telefonski pozivi i e-mail bili najučestaliji medij komunikacije, no u današnje vrijeme prvo mjesto zasigurno bi zauzele poruke preko mobilnih aplikacija. Padilla-Walker i suradnici (2019.) utvrđuju da djeca koja pohađaju fakultet rjeđe svoje roditelje karakteriziraju toplima, a češće kontrolirajućim „helikopter roditeljima”. Razlog tomu može se pripisati činjenici da većina roditelja financijski podržava svoju djecu za vrijeme studija, što neki roditelji mogu percipirati kao pravo na informiranost o tijeku studija, uspjehu na studiju, financijskoj situaciji, društvenom životu itd. Naravno, budući da djeca ovise o financijskoj potpori svojih roditelja, osjećaju se dužnima uvažiti njihovo mišljenje, što iz njihove perspektive može djelovati kao kontrolirajuće ponašanje.

„Helikopter roditeljstvo” kod mladih negativno je povezano s akademskom prilagodbom (Darlow i sur., 2017.), akademskim postignućem (Schiffirin i Liss, 2017.), dobrobiti mladih (LeMoyne i Buchanan, 2011.), otpornošću mladih (Locke i sur., 2012.), razvojem

životnih vještina (Locke i sur., 2012.) te vještina suočavanja s emocijama i/ili problemima (Odenweller i sur., 2014.). Također, utvrđena je povezanost „helikopter roditeljstva” kod mladih sa zluporabom alkohola (Cui i sur., 2019.) i lijekova protiv boli (LeMoyne i Buchanan, 2011.), razvojem anksioznosti i depresije (LeMoyne i Buchanan, 2011.; Segrin i sur., 2013.), sindromom izgaranja djece u školi (Love i sur., 2020.), osjećajem privilegiranosti kod mladih (Locke i sur., 2012.; Segrin i sur., 2012.), razvojem narcizma kod mladih (Segrin i sur., 2013.; Winner i Nicholson, 2018.) te prokrastinacijom (Hong i sur., 2015.).

Međutim, iako većina autora (LeMoyne i Buchanan, 2011.; Segrin i sur., 2013.; Darlow i sur., 2017.) „helikopter roditeljstvo” tijekom rane odrasle dobi asocira s negativnim ishodima, Fingerman i suradnici (2012.) „helikopter roditeljstvo” povezuju s većim stupnjem zadovoljstva životom. Što se tiče povezanosti između „helikopter roditeljstva” i konzumacije alkohola, nalazi uglavnom potvrđuju pozitivnu povezanost. Međutim, Earle i LaBrie (2016.) proveli su istraživanje s ciljem ublažavanja konzumacije alkohola kod mladih uključivanjem „helikopter roditelja” u program prevencije konzumacije alkohola. Navedeni program donio je pozitivne rezultate te autori potiču na daljnje korištenje ovakvih programa. Istraživanje (Padilla-Walker i sur., 2019.) je pokazalo kako je odgojni stil, koji ostvaruje prosječan rezultat na dimenziji „helikopter roditeljstva” te iznadprosječan na dimenziji roditeljske topline, povezan s pozitivnim ishodima tijekom razdoblja rane odrasle dobi. Nadalje, isto istraživanje pokazalo je da su djeca „helikopter majki” s visokom razinom topline, u usporedbi s ostalim skupinama majki, imala najviši stupanj školske uključenosti, ali i da su djeca „helikopter majki” s visokom razinom kontrole imala visoki stupanj depresivnih simptoma. Što se tiče „helikopter očeva”, oni s visokom razinom topline također su odgajali djecu s najvišim stupnjem školske uključenosti te niskim depresivnim simptomima. Stupanj školske uključenosti bio je najniži, a stupanj depresije i delinkvencije najviši za djecu visoko kontrolirajućih i nisko uključenih očeva (Padilla-Walker i sur., 2019.). U konačnici, iako je ponekad povezano s pozitivnim ishodima u razvoju mladih osoba, „helikopter roditeljstvo” ne bi se

klasificiralo kao poželjno jer negativni ishodi ipak nadvladavaju pozitivne (LeMoyne i Buchanan, 2011.; Segrin i sur., 2013.).

5. Zaključak

„Helikopter roditeljstvo” može se definirati kao primjena razvojno neprikladne razine kontrole i pružanja pomoći adolescentima i mlađim odraslim osobama (Segrin i sur., 2013.). Padilla-Walker i Nelson (2012.) smatraju da „helikopter roditeljstvo” nije nova dimenzija roditeljstva, već poseban obrazac poznatih roditeljskih ponašanja koje karakterizira roditeljska toplina i kontrola te niska potpora autonomiji koja se isprepliće u višestrukim kontekstima (prema Luebbe i sur., 2018.). Dakle, moglo bi se reći da „helikopter roditelje” odlikuju određene karakteristike autoritarnog, ali i popustljivog roditeljskog stila jer u velikom broju slučajeva „helikopter roditelji” nisu kruti u svom odgoju te ne postavljaju velike zahtjeve od svoje djece, već su naprosto previše uključeni.

Mnogi autori (Padilla-Walker i Nelson, 2012., prema Luebbe i sur., 2018.) prilikom konceptualiziranja „helikopter roditeljstva” misle na „kontrolirajuće helikopter roditelje”, međutim oni čine manjinu sveukupnog broja takvih roditelja. Istraživanje je pokazalo da najveću skupinu „helikopter roditelja” (77% majki i 55% očeva) čine roditelji koji su visoko na dimenziji topline (Padilla-Walker i sur., 2019.).

Polazeći od teorije obiteljskih sustava, kako bi se bolje razumjela podloga „helikopter roditeljstva” potrebno je sagledati čimbenike na strani djeteta, roditelja, obitelji, ali i ostale socio-kulturne čimbenike koji posredno ili pak neposredno doprinose primjeni prezaštitničkog roditeljskog ponašanja. Karakteristikama na strani djeteta koje pridonose razvoju „helikopter roditeljstva” smatraju se spol djeteta, osobine, ponašanje ili pak teškoće u razvoju djeteta. Što se tiče spola djeteta, nalazi su nekonzistentni. Neki autori (Stephens, 2009.; Bradley-Geist i Olson-Buchanan, 2014.) tvrde da su roditelji više zaštitnički nastrojeni prema svojim kćerima, dok drugi (Somers i Settle, 2010.; Nelson i sur., 2020.) tvrde da su roditelji više zaštitnički nastrojeni prema sinovima. Određene karakteristike djeteta, prema nekim autorima, iziskuju od roditelja primjenu više razine kontrole, no što bi oni inače primijenili. Neki autori (Coplan i sur., 2004.; Paulussen-

Hoogeboom i sur., 2007.) tvrde da roditelji pokazuju više zaštitničkog ponašanja prema sramežljivoj djeci, nego prema emocionalno disfunkcionalnoj djeci (prema Coplan i sur., 2009.). Nelson i suradnici (2020.) kao prediktor navode percepciju roditelja o uspješnosti djeteta i prilagodbu djeteta na ranu odraslu dob. Odnosno, ukoliko roditelji neko ponašanje svog djeteta okarakteriziraju kao ometajuće ili štetno, procijeniti će da dijete treba pomoć, stoga će postati pretjerano zaštitnički okrenuti u svojem odgoju. Neki autori (Callus i Bonello, 2017.; Gagnon i sur., 2019.) kao dodatan prediktor utvrđuju prisutnost teškoća u razvoju na strani djeteta. Tako istraživanja pokazuju da roditelji djece s teškoćama u razvoju u većem broju slučajeva primjenjuju zaštitničko ponašanje u odgoju svoje djece, u usporedbi s roditeljima djece bez teškoća u razvoju (Gagnon i sur., 2019.).

Što se tiče prediktora na strani roditelja, važnima su se pokazali spol roditelja, razina obrazovanja roditelja, osobine roditelja, anksioznost te roditeljsko žaljenje za propuštenim prilikama. Očevi uglavnom postaju zaštitnički nastrojeni kada dođe da značajnih problema, dok se majke pretjerano uključuju oko svakodnevnih, manjih situacija (Nelson i sur., 2020.). Međutim, mlade odrasle osobe različito percipiraju prezaštitničko roditeljstvo od strane majki i očeva. Kao osobine roditelja koje doprinose „helikopter roditeljstvu” često se navode neuroticizam, ugodnost i perfekcionizam. Što se tiče razine obrazovanja roditelja, autori se međusobno razlikuju u stavovima. Neki autori (Thomasgard i Metz, 1997.) tvrde kako niža razina obrazovanja roditelja doprinosi „helikopter roditeljstvu”, dok drugi (Somers i Settle, 2010.; Bradley-Geist i Olson-Buchanan, 2014.) pak tvrde suprotno, odnosno da viša razina doprinosi istom. Neki autori (Segrin i sur., 2013.; Gagnon, 2019.) utvrđuju pozitivnu povezanost između anksioznih simptoma roditelja i prezaštitničkog roditeljstva, dok Clarke i suradnici (2013.) utvrđuju još jaču povezanost između prezaštitničkog roditeljstva i depresivnih simptoma roditelja. Također valja spomenuti i načelo *žaljenja za propuštenim prilikama* (eng. *parental regret*) koje ima posredan utjecaj na „helikopter roditeljstvo” putem veće razine anksioznosti (Segrin i sur., 2013.). Ungar (2009.), primjerice, sve veću zastupljenost „helikopter roditeljstva” pripisuje potrebi roditelja da odgojem pametne, uspješne i iznimne djece samoaktualiziraju sebe.

Osim gore navedenih čimbenika, valja spomenuti i čimbenike na strani obitelji u cijelosti, kao što su struktura obitelji, etnička pripadnost obitelji te prirodne i/ili ljudske katastrofe koje su zadesile određenu obitelj. Pribjegavanje ovakvom prezaštitničkom roditeljskom stilu također može imati korijene i u *globalnim promjenama i ekonomskoj nestabilnosti društva* (LeMoyne i Buchanan, 2011.) te u *napretku tehnologije i promjenama u stilu života* (Hunt, 2008.)

„Helikopter roditeljstvo” u razdoblju mladosti može imati pozitivne, ali i negativne učinke na razvoj mladih osoba. Za pozitivne učinke može se izdvojiti visoki stupanj zadovoljstva životom (Fingerman i sur., 2012.), dok se za negativne učinke može izdvojiti slaba akademska prilagodba (Darlow i sur., 2017.), slabo akademsko postignuće (Schiffirin i Liss, 2017.) i niska razina dobrobiti mladih (LeMoyne i Buchanan, 2011.). No, u konačnici, iako je ponekad povezano s pozitivnim ishodima, „helikopter roditeljstvo” ne bi se klasificiralo kao poželjno jer negativni ishodi ipak nadvladavaju pozitivne (LeMoyne i Buchanan, 2011.; Segrin i sur., 2013.).

S obzirom da se većina objavljenih istraživanja na ovu tematiku bavi nepovoljnim učincima „helikopter roditeljstva” na mentalno zdravlje adolescenata i mladih, bilo bi poželjno ubuduće proširiti područje istraživanja i dobiti uvid u to zašto se roditelji odlučuju na primjenu ovakvog roditeljskog stila i kako ga kao takvog doživljavaju njihova djeca. Postojeća istraživanja uglavnom se prilikom odabira ispitanika odlučuju ili za djecu ili za roditelje. Međutim, rezultati istraživanja znatno se razlikuju ovisno o strukturi ispitanika. Roditelji često nisu svjesni kakve učinke njihov roditeljski stil ima na mentalno zdravlje djeteta, a čak i da jesu, ništa ih ne sprječava da prilikom ispitivanja daju socijalno prihvatljive odgovore (Vigdal i Brønneck, 2022.). Buduća istraživanja trebala bi se usmjeriti većinski na djecu, odnosno idealno bi bilo kada bi uključila za ispitanike i roditelje i djecu. Na taj će se način moći usporediti kako se shvaćanje istog postupanja razlikuje ovisno o tome kako ga doživljava roditelj, a kako dijete. Nadalje, ubuduće bi bilo poželjno provoditi longitudinalna istraživanja, jer ona daju uvid u direktne učinke ovakvog roditeljskog stila, za razliku od većine postojećih istraživanja koja zahvaćaju tek povezanost između „helikopter roditeljstva” i drugih varijabli (karakteristike i prilagodba

djece, obilježja roditelja, obitelji i sl.). Kvantitativnu metodu bilo bi dobro obogatiti i primjenom kvalitativne metode kojom se mogu zahvatiti uvidi i specifična iskustva djece i roditelja. Na kraju, većina istraživanja provedena je u zapadnjačkim kulturama, kao što su SAD-e, stoga bi bilo korisno proširiti područje istraživanja i na ostale kulture.

Istraživanja provedena s ciljem utvrđivanja čimbenika koji doprinose primjeni „helikopter roditeljstva” u odgoju mladih osoba te povezanosti s prilagodbom mladih osoba su od značajnog interesa za rad stručnjaka s obiteljima u praksi. Kao što je prevencija zlostavljanja i zanemarivanja djece sastavni dio preventivnih i interventnih programa u radu s obiteljima, važno je da stručnjaci prilikom pružanja podrške roditeljima u vidu imaju i potencijalne nepovoljne posljedice prezaštitničkog roditeljskog stila te nastoje roditelje osnažiti za primjenu optimalnog roditeljskog stila koji uključuje toplinu i pružanje strukture, ali uz potporu autonomiji djeteta.

Literatura

1. Beike, D. R., Markman, K. D., & Karadogan, F. (2009). What we regret most are lost opportunities: A theory of regret intensity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(3), 385-397.
2. Berge, J., Sundell, K., Öjehagen, A., & Håkansson, A. (2016). Role of parenting styles in adolescent substance use: results from a Swedish longitudinal cohort study. *BMJ open*, 6(1), 1-9.
3. Berk, L. E. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
4. Bradley-Geist, J. C., & Olson-Buchanan, J. O. (2014). Helicopter parents: an examination of the correlates of over-parenting of college students. *Education + Training*, 56(4), 314–328.
5. Callus, A.-M., & Bonello, I. (2017). *Over-protection in the lives of people with an intellectual disability in Malta: research findings*. Department of Disability Studies, Faculty for Social Wellbeing: University of Malta.
6. Clarke, K., Cooper, P., & Creswell, C. (2013). The Parental Overprotection Scale: Associations with child and parental anxiety. *Journal of affective disorders*, 151(2), 618-624.

7. Cline, F. W., & Fay, J. (1990). *Parenting with love and logic: Teaching children responsibility*. Colorado Springs, CO: Pinon Press.
8. Coplan, R. J., Reichel, M., & Rowan, K. (2009). Exploring the associations between maternal personality, child temperament, and parenting: A focus on emotions. *Personality and Individual Differences, 46*(2), 241–246.
9. Cui, M., Allen, J. W., Fincham, F. D., May, R. W., & Love, H. (2019). Helicopter parenting, self-regulatory processes, and alcohol use among female college students. *Journal of Adult Development, 26*(2), 97-104.
10. Darlow, V., Norvilitis, J. M., & Schuetze, P. (2017). The Relationship between Helicopter Parenting and Adjustment to College. *Journal of Child and Family Studies, 26*(8), 2291–2298.
11. Doepke, M., & Zilibotti, F. (2019). The economic roots of helicopter parenting. *Phi Delta Kappan, 100*(7), 22–27.
12. Earle, A. M., & LaBrie, J. W. (2016). The upside of helicopter parenting: Engaging parents to reduce first-year student drinking. *Journal of Student Affairs Research and Practice, 53*(3), 319-330.
13. Fingerman, K. L., Cheng, Y. P., Wesselmann, E. D., Zarit, S., Furstenberg, F., & Birditt, K. S. (2012). Helicopter parents and landing pad kids: Intense parental support of grown children. *Journal of Marriage and Family, 74*(4), 880-896.
14. Gabriels, K. (2016). “I keep a close watch on this child of mine”: a moral critique of other-tracking apps. *Ethics and Information Technology, 18*(3), 175–184.
15. Baumrind, D. (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior. *Child Development, 37*(4), 887-907.
15. Gagnon, R. J. (2019). Examining overparenting, socioeconomic status, and parental out-of-school time experience: Does socioeconomic status and out-of-school-time experience matter? *Children and Youth Services Review, 101*(2), 181–189.
16. Gagnon, R. J., & Garst, B. (2019). Exploring overparenting in summer camp: Adapting, developing, and implementing a measure. *Annals of Leisure Research, 22*(2), 161–182.

17. Gagnon, R. J., Garst, B. A., Kouros, C. D., Schiffrin, H. H., & Cui, M. (2019). When Overparenting is Normal Parenting: Examining Child Disability and Overparenting in Early Adolescence. *Journal of Child and Family Studies, 29*(2), 413–425.
18. Hong, J. C., Hwang, M. Y., Kuo, Y. C., & Hsu, W. Y. (2015). Parental monitoring and helicopter parenting relevant to vocational student's procrastination and self-regulated learning. *Learning and Individual Differences, 42*, 139-146.
19. Hunt, J. (2008). Make room for daddy ... and mommy: Helicopter parents are here. *The Journal of Academic Administration in Higher Education, 4*, 9–11.
20. Jackson, C. (2002). Perceived legitimacy of parental authority and tobacco and alcohol use during early adolescence. *Journal of Adolescent Health, 31*(5), 425–432.
21. Kelly, L., Duran, R. L., & Miller-Ott, A. E. (2017). Helicopter parenting and cell-phone contact between parents and children in college. *Southern Communication Journal, 82*(2), 102-114.
22. LeMoynes, T., & Buchanan, T. (2011). Does “hovering” matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum, 31*(4), 399-418.
23. Locke, J. Y., Campbell, M. A., & Kavanagh, D. (2012). Can a parent do too much for their child? An examination by parenting professionals of the concept of overparenting. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools, 22*(2), 249-265.
24. Love, H., May, R. W., Cui, M., & Fincham, F. D. (2020). Helicopter parenting, self-control, and school burnout among emerging adults. *Journal of Child and Family Studies, 29*(2), 327-337.
25. Lowe, K., Dotterer, A. M., & Francisco, J. (2015). “If I pay, I have a say!” parental payment of college education and its association with helicopter parenting. *Emerging Adulthood, 3*(4), 286-290.
26. Luebke, A. M., Mancini, K. J., Kiel, E. J., Spangler, B. R., Sendlak, J. L., & Fussner, L. M. (2018). Dimensionality of helicopter parenting and relations to emotional, decision-making, and academic functioning in emerging adults. *Assessment, 25*(7), 841-857.
27. Marinić, I., & Pavičić-Takač, V. (2017). Roditelj helikopter: (ne)potreban kalk. *Strani jezici, 46*(4), 11-36.

28. McFarlane, A. C. (1987). Family Functioning and Overprotection following a Natural Disaster: The Longitudinal Effects of Post-Traumatic Morbidity. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 21(2), 210–218.
29. Milevsky, A., Schlechter, M., Netter, S., & Keehn, D. (2007). Maternal and paternal parenting styles in adolescents: Associations with self-esteem, depression and life-satisfaction. *Journal of child and family studies*, 16(1), 39-47.
30. Nelson, L. J., Padilla-Walker, L. M., & McLean, R. D. (2020). Longitudinal Predictors of Helicopter Parenting in Emerging Adulthood. *Emerging Adulthood*, 9(3), 1-12.
31. Nelson, L. J., Padilla-Walker, L. M., & Nielson, M. G. (2015). Is Hovering Smothering or Loving? An Examination of Parental Warmth as a Moderator of Relations Between Helicopter Parenting and Emerging Adults' Indices of Adjustment. *Emerging Adulthood*, 3(4), 282–285.
32. Nyarko, K. (2011). The influence of authoritative parenting style on adolescents' academic achievement. *American Journal of Social and Management Sciences*, 2(3), 278-282.
33. Odenweller, K. G., Booth-Butterfield, M., & Weber, K. (2014). Investigating Helicopter Parenting, Family Environments, and Relational Outcomes for Millennials. *Communication Studies*, 65(4), 407–425.
34. Padilla-Walker, L. M., Son, D., Nelson, L. J. (2019). Profiles of helicopter parenting, parental warmth, and psychological control during emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 9(2), 1-13.
35. Rousseau, S., & Scharf, M. (2015). “I will guide you” The indirect link between overparenting and young adults' adjustment. *Psychiatry Research*, 228(3), 826-834.
36. Sanders, K. Y. (2006). Overprotection and lowered expectations of persons with disabilities: The unforeseen consequences. *Work*, 27(2), 181-188.
37. Scharf, M., Rousseau, S., & Bsoul, S. (2017). Overparenting and Young Adults' Interpersonal Sensitivity: Cultural and Parental Gender-Related Diversity. *Journal of Child and Family Studies*, 26(5), 1356–1364.
38. Schiffrin, H. H., & Liss, M. (2017). The effects of helicopter parenting on academic motivation. *Journal of Child and Family Studies*, 26(5), 1472-1480.

39. Segrin, C., Burke, T. J., & Kauer, T. (2020). Overparenting is associated with perfectionism in parents of young adults. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 9(3), 181-190.
40. Segrin, C., Givertz, M., Swaitkowski, P., & Montgomery, N. (2013). Overparenting is Associated with Child Problems and a Critical Family Environment. *Journal of Child and Family Studies*, 24(2), 470–479.
41. Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M., & Montgomery, N. (2013). Parent and child traits associated with overparenting. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 32(6), 569–595.
42. Somers, P., & Settle, J. (2010). The helicopter parent: Research toward a typology. *College and University*, 86(1), 18-27.
43. Stephens, M. A. (2009). *Gender differences in parenting styles and effects on the parent child relationship*. Texas State University. USA: Texas. San Marcos.
44. Thomasgard, M., & Metz, W. P. (1997). Parental overprotection and its relation to perceived child vulnerability. *American Journal of Orthopsychiatry*, 67(2), 330-335.
45. Ungar, M. (2009). Overprotective parenting: Helping parents provide children the right amount of risk and responsibility. *American Journal of Family Therapy*, 37(3), 258–271.
46. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). *World Population Prospects: The 2019 Revision*. Posjećeno 12.02.2022. na web stranici: <https://www.un.org/development/desa/pd/data/world-fertility-data>.
47. Van Petegem, S., Albert Sznitman, G., Darwiche, J., & Zimmermann, G. (2022). Putting parental overprotection into a family systems context: Relations of overprotective parenting with perceived coparenting and adolescent anxiety. *Family process*, 61(2), 792-807.
48. Vasta, R., Haith, M. M., & Miller, S. A. (2005). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
49. Vigdal, J. S., & Brønneck, K. K. (2022). A Systematic Review of ‘Helicopter Parenting’ and its Relationship with Anxiety and Depression. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-17.

50. Winner, N. A., & Nicholson, B. C. (2018). Overparenting and narcissism in young adults: The mediating role of psychological control. *Journal of Child and Family Studies*, 27(11), 3650-3657.
51. Wolf, D. S. S., Sax, L., & Harper, C. E. (2009). Parental engagement and contact in the academic lives of college students. *Naspa Journal*, 46(2), 325-358.
52. Zakeri, H., & Karimpour, M. (2011). Parenting styles and self-esteem. *Procedia-social and behavioral sciences*, 29(4), 758-761.